

Можна виділити такі групи важливих атрибутів культури [1], як:
 акумулятивність – здатність культури до зберігання та сприймання коли-небудь відкритих нею чи кимось іншим способів і предметів діяльності, форм взаємодії;
 змінність – спроможність спільноти збагачувати чи оновлювати свої культурні традиції по відношенню до зовнішнього середовища;

мобілізаційна міць – можливість громади самоорганізовуватися, забезпечувати необхідні для її прогресу акумулятивність і змінність культури.

Організаційна культура – це міждисциплінарний напрямок досліджень, який знаходиться на межі таких областей знань, як менеджмент, організаційна поведінка, соціологія, психологія, культурологія. Саме багатодисциплінарність і унікальне інтеграційне ество даної концепції, з одного боку, створюють при її розгляді певні труднощі пізнавального плану, а з другого, – дають можливість грамотно та ефективно керувати підприємством. Як підтверджує досвід багатьох країн, вагоміших економічних і соціальних результатів досягають ті суспільства, які повніше враховують в організації управління особливості господарських традицій і соціальної психології населення, що, у свою чергу, представляють певну націю та культуру, перебувають у тісному зв'язку з власним природним середовищем національної господарської культури й трудової поведінки. І взагалі, саме на традиційні основи господарської культури, властиві українській нації, треба спиратися сьогодні при формуванні та використанні трудового потенціалу в нових умовах.

Кожна організація має свою культуру, що створювалася протягом її розвитку і характеризує функціонування даної організації. Культура організацій безпосередньо впливає на їх успіхи та ефективність діяльності. Так, численні дослідження переконують, що процвітаючі організації відрізняються високим рівнем культури, яка формується в результаті продуманих зусиль, спрямованих на розвиток духу організації для блага всіх зацікавлених сторін.

Враховуючи роль культури в діяльності організації, необхідно зважати на такі моменти:

культура є виразником відносин не тільки між членами, але й комплексу уявлень про призначення організації в цілому, що визначають її ефективність;

не треба спрощувати значення культури та розуміти її як синонім “клімату”, “цінностей” і т.д., адже це поняття більш глибоке. При закладанні культури організації необхідно попередньо з'ясувати бажані й можливі для даної організації цінності та філософію;

не варто вважати, що культура піддається простому маніпулюванню, вона створюється роками, десятиліттями і сама, у значній мірі, визначає характерний для організації стиль управління;

не слід оцінювати культуру як сильну чи слабку і відповідно до цього пробувати коригувати її. Сильна культура, як і слабка, може бути ефективною в одному випадку та неефективною в другому – усе залежить від конкретних умов;

не всі аспекти культури безпосередньо впливають на ефективність діяльності організації, існує багато невидимих опосередкованих можливостей для впливу;

організаційну культуру потрібно брати до уваги при розвитку чи у трансформаційному процесі.

1. Агеев А.И. Предпринимательство: проблемы собственности и культуры. М., 1991.
2. Порошина Т.С. Социально-психологические резервы повышения качества труда инженерно-технических работников. К., 1978.
3. Томилов В.В. Культура предпринимательства. Спб., 2000.

УДК 336.027:338

Н. Ю. Окренка

МЕХАНІЗМ ЕКОНОМНОГО ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Розглядається механізм економічного використання матеріальних ресурсів як цілісна система управління матеріальними ресурсами на рівні кожного окремого підприємства.

Рассматривается механизм экономного использования материальных ресурсов как целостная система управления материальными ресурсами на уровне каждого отдельного предприятия.

За умов зростаючої конкуренції і ринкової невизначеності виробниками однорідної поліграфічної продукції встановлюється усталений рівень витрат матеріальних ресурсів, який, на думку авторів [1, 2, 6, 7], є *суспільно необхідним*. Для визначеного проміжку часу цей рівень витрат для конкретного поліграфічного підприємства – стабільний, з тенденцією до зниження. Усяке перевищення *суспільно необхідного рівня витрат* для даного виробника друкованої продукції призводить до негативних економічних наслідків – аж до банкрутства. Проте, на наш погляд, таке визначення доцільне з позиції макроекономічного підходу і в повній мірі не може вживатися на мікроекономічному рівні. Тому *суспільно необхідним* рівнем витрат, враховуючи мікроекономічний підхід, вважатимемо *оптимальний середньогалузевий рівень витрат* матеріальних ресурсів. Отож, кожне підприємство змушене працювати так, щоб його матеріальні витрати не перевищували *оптимальний середньогалузевий* рівень. У цьому полягає економічна основа механізму раціонального та ефективного використання матеріальних ресурсів.

Пошук заходів, що дозволять не перевищувати усталений граничний рівень витрат, – важливе підґрунтя механізму економічного та ефективного використання матеріальних ресурсів. Проблеми економічного використання матеріальних ресурсів досліджували А. Захаров, І. Грачов, М. Баканов, А. Шеремет, Н. Чумаченко, А. Чередниченко та ін. науковці. Більшість публікацій присвячена вивченню питань зниження матеріаломісткості виробництва й аналізу матеріальних витрат, напрямів економічного витрачання первинних і вторинних ресурсів [4, 5]. Водночас у вітчизняній науці не сформовано поняття *механізму економічного використання матеріальних ресурсів* як цілісної взаємопов'язаної системи управління матеріальними ресурсами. У нашому розумінні, *механізмом економічного використання матеріальних ресурсів* слід вважати цілеспрямовано-керований комплекс взаємопов'язаних елементів, методів і важелів впливу, спрямованих на досягнення необхідного граничного рівня матеріальних витрат.

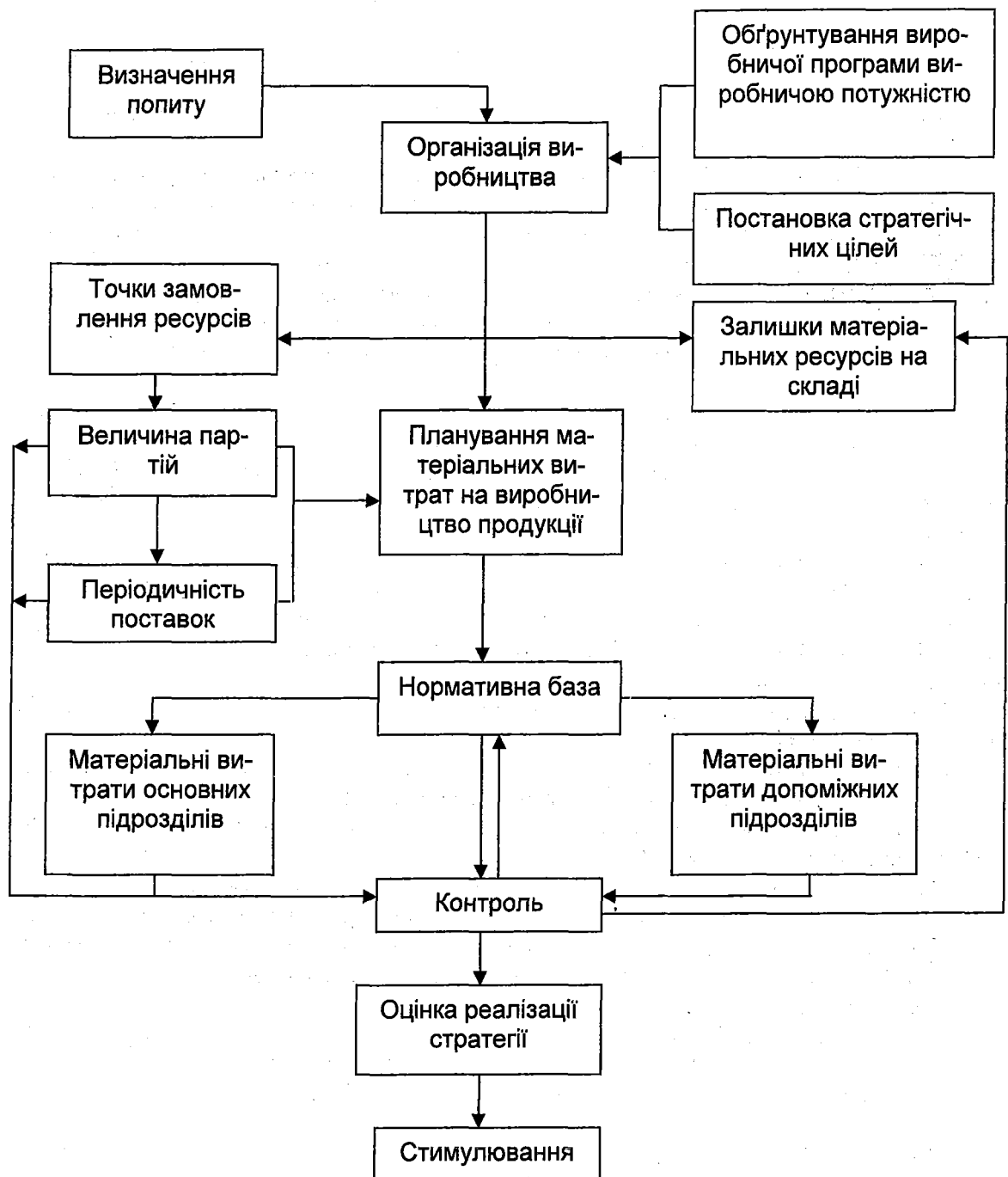
Механізм економічного використання матеріальних ресурсів можна зобразити у вигляді моделі (див. рисунок). Елементи його по вертикалі пов'язані з функціями управління виробничим процесом. Горизонтальні зв'язки зумовлені внутрішньою кооперацією між виробничими підрозділами згідно з технологічною та продукційною спеціалізацією. Формування механізму економічного використання матеріальних ресурсів здійснюється знизу доверху, починаючи з місць витрат і центрів відповідальності при взаємодії таких функцій управління:

організації – полягатиме не тільки в організації виробництва, починаючи з визначення попиту, формування замовлень, вибору постачальників ресурсів, а також у постановці стратегічних цілей, обґрунтуванні виробничої програми виробничою потужністю, дотриманні працівниками, відповідальними за планову величину витрат, чинного регламенту і норм використання ресурсів;

контролю – тісно пов'язана з плануванням і через функцію регулювання впливає на неї. Так, відхилення фактичних показників від запланованих, виявлені в процесі контролю, можуть привести до двох регулюючих дій. У більшості випадків вживаються заходи для приведення фактичних даних у відповідність із запланованими, але результати контролю витрат, які важко нормувати, втрати від браку та ін. можуть стати підставою для їх коригування з наближенням до фактичного рівня [3]. Ціль контролю полягає в тому, щоб виявити на більш ранній стадії несприятливий розвиток подій;

аналізу – дозволяє дати оцінку роботи й отриманих *результатів* поліграфічного підприємства. На цьому етапі основним завданням є визначення ступеня досягнення мети, виявлення проблем і причин їх виникнення;

стимулювання – здійснюється через відповідальність за необґрунтованість матеріальних витрат і їх зниження.

Модель механізму економічного використання матеріальних ресурсів

Величина витрат матеріальних ресурсів найповніше визначається характером процесу *матеріалоспоживання*, на який впливають:

- тип виробництва (масове, крупносерійне, дрібносерійне, одиничне);
- обсяг виробництва;
- ступінь регламентації виробничого процесу, насамперед відносно вимог до предметів праці – від їх вихідного стану і до одержання готової продукції;
- тривалість виробничого циклу, що визначає величину незавершеного виробництва;
- номенклатура (асортимент) друкованої продукції;
- гнучкість виробництва, тобто здатність до швидкого переналагодження для випуску нових видань;
- види робіт за складністю, енерго- та матеріаломісткістю;
- рівень закінченості друкованої продукції;
- параметри видання, місткість друкарського аркуша;

рівень надійності виготовленої продукції щодо термінів її використання упродовж життєвого циклу;

характеристика технологічних процесів поліграфічного виробництва з огляду на прогресивність, екологічну чистоту, безвідходність.

Зазначені фактори визначають характер управління матеріальними ресурсами та механізм економного їх використання. Так, у масовому і крупносерійному виробництві споживається багато матеріальних ресурсів обмеженої номенклатури, в одиничному та дрібносерійному обсязі споживання незначний, але досить великий за номенклатурою. Це зумовлює особливості в організації матеріально-технічного постачання підприємств. Для перших доцільно налагоджувати прямі зв'язки з виробниками ресурсів, забезпечувати ефективну роботу складського господарства. Для других – працювати через посередників з постачання матеріалів безпосередньо на робоче місце.

Процеси матеріалоспоживання в залежності від особливостей технологічного процесу, рівня завантаження устаткування, характеристик продукції та інших чинників можна звести до таких парних характеристик, як: стабільні і нестабільні; детерміновані і стохастичні; рівномірні і нерівномірні; ритмічні і неритмічні. Деякі з цих характеристик можуть переплітатися, бути несумісними, мати проміжні значення.

Тривале ефективне використання матеріальних ресурсів забезпечується організацією роботи з економії сировини і матеріалів, охоплює всі сфери діяльності підприємницьких структур. Основою для належної організації механізму економного використання матеріальних ресурсів є орієнтований на нього механізм господарювання підприємств, який охоплює чотири взаємопов'язані елементи:

1. Економія сировини, матеріалів і енергетичних ресурсів, закладена в процесі виготовлення друкованої продукції.

Економія сировини і матеріалів під час випуску готової продукції, у процесі підготовки до виготовлення нових видань і їх диференціація за асортиментом.

Економія сировини, матеріалів і енергетичних ресурсів у результаті оптимізації технологічного процесу виробництва друкованої продукції.

Переорієнтація раніше оформлених видань на більш економічно вигідні сировину й матеріали, а також на більш енергетично ощадливі технологічні процеси виробництва продукції.

Відносне зменшення претензій замовників у результаті поліпшення якості друкованої продукції, підвищення її надійності та довговічності, створення нового дизайну (з погляду конкурентоздатності виробів).

Економія сировини і матеріалів, енергетичних ресурсів і технічних засобів при пакуванні, транспортуванні, навантаженні–розвантаженні і складуванні готової продукції.

2. Економія сировини і матеріалів унаслідок поліпшення апікації друкованої продукції.

Економія сировини і матеріалів за рахунок використання загальноприйнятих або специфічних (для конкретного замовника) рецептур, розпоряджень при виготовленні продукції.

Оптимізація асортименту видань з одночасною економією сировини, матеріалів, енергоресурсів шляхом зміни (розширення або звуження) сегментів ринку збуту продукції.

Проведення консультацій із замовниками з питань створення, видавничої підготовки і поліграфічного відтворення друкованої продукції.

Оперативне реагування на запити замовників і тенденції зміни їхніх інтересів.

3. Економія сировини і матеріалів за рахунок удосконалення технологічного процесу.

Розроблення і використання технологічних процесів, що гарантують високу і стабільну якість друкованої продукції.

Скорочення витрат сировини і матеріалів, енергетичних ресурсів на одиницю виробленої продукції, обумовлене використанням того чи іншого технологічного процесу.

Підвищення здатності пристосування розроблених технологічних процесів до змінених видів сировини і матеріалів, матеріально-істотних специфічних вимог споживачів готової продукції поліграфічного виробництва.

Розроблення технологічних рішень для тривалого або оперативного заміщення (взаємозамінності) сировинних і допоміжних матеріалів, енергетичних ресурсів.

Скорочення потреб у сировині і матеріалах для налаштування і впровадження технологічних процесів.

4. Економія сировини, матеріалів та енергетичних ресурсів у результаті проведення досліджень і розробок в областях їх використання й аналіз формування даних витрат.

Дослідження і використання конструктивних і технологічних властивостей сировини та матеріалів.

Пошук нових і розширення сфери застосування відомих конструктивних і технологічних рішень, придатних для використання первинної і вторинної сировини та матеріалів.

Пошук нових конструктивних і технологічних можливостей взаємозамінності матеріальних ресурсів.

Облік усіх відходів виробництва та використання їх як вторинної сировини.

Застосування показників аналізу й оцінки формування витрат, пов'язаних з придбанням і зберіганням матеріальних ресурсів.

Вищеописаний механізм економного використання матеріальних ресурсів всебічно охоплює основні напрями ефективного споживання сировини й матеріальних ресурсів і враховує можливі заходи для скорочення або обмеження їх витрат. Реально необхідний рівень матеріальних ресурсів і пов'язаних з ними операційних витрат сприятиме залученню у виробництво додаткових матеріальних ресурсів, створюючи тим самим умови для випуску додаткової кількості друкованої продукції.

1. Борманн Д., Воротина Л., Федерманн Р. Менеджмент. Предпринимательская деятельность в рыночной экономике: Пер. с нем. Гамбург. 1992.
2. Грейсон Дж.К., О'Делл К. Американский менеджмент на пороге XXI века: Пер. с англ. М., 1991.
3. Грещак М.Г., Гребешкова О.М., Коцюба О.С. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навчальний посібник. К., 2001.
4. Захаров А.Н., Грачев И.И. Снижение материалоемкости производства. М., 1983.
5. Котлер Ф. Основы маркетинга.: Пер. с англ. М., 1992.
6. Макконелл К.Р., Стэнли Л. Брю. Экономикс принципы, проблемы и политика. М., 1992.
7. Самюэльсон А., Нордгауз В. Макроэкономика.: Пер. с англ. К., 1995.

УДК 330.142.2+655

Х.Я. Яремик, Б.В. Никифорок

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглядаються особливості формування інвестиційних ресурсів поліграфічних підприємств, відзначаються переваги та недоліки джерел їх формування. Розкриваються фактори, які необхідно враховувати в процесі визначення структури інвестиційних ресурсів підприємств.

Рассматриваются особенности формирования инвестиционных ресурсов полиграфических предприятий, отмечаются преимущества и недостатки источников их формирования. Раскрываются факторы, которые необходимо учитывать в процессе определения структуры инвестиционных ресурсов предприятий.

Інвестиційна діяльність поліграфічних підприємств вимагає формування необхідних для її здійснення інвестиційних ресурсів. Потреба в них виникає при реалізації інвестиційних проектів створення підприємств, проектів, що передбачають оновлення технічної бази, на стадіях розширення масштабів діяльності, а також для попередження зменшення обсягів випуску продукції і банкрутства.

Формування інвестиційних ресурсів – одне з найважливіших завдань не тільки інвестиційної, але й фінансової стратегії підприємства. Вироблення такої стратегії повинно забезпечити необхідними джерелами і коштами реалізацію інвестиційних проектів, нормальне функціонування підприємств, фінансову стійкість виробничої діяльності на перспективу.